काले धुरि च युक्तानां वहतां भारमाहितं। सीदतामपि कौन्तेय नाकीर्त्तिरवसीदति।
समन्ततो विनियतो वहत्यस्खलितो हयः। निर्द्दोषः कर्म्मवचनात् सिद्धिः कर्म्मण एव सा।
नैकान्तविनिपातेन विचचारेह कश्चन। धर्म्मा गृही वा राजा वा ब्रह्मचारी यथा पुनः।
अल्पं हि सारभूयिष्ठं यत् कर्म्मोदारमेव तत्। कृतमेवाकृताच्छ्रेयो न पापीयोऽस्त्यकर्म्मणः। २८५०
यदा कुलीनो धर्म्मज्ञः प्राप्नोत्यैश्वर्य्यमुत्तमं। योगक्षेमसदा राज्ञः कुशलायैव कल्पते।
दानेनान्यं बलेनान्यमन्यं सूनृतया गिरा। सर्व्वतः प्रतिगृह्णीयाद्राज्यं प्राप्येह धार्म्मिकः।
यं हि वैद्याः कुले जाता ह्यवृत्तिभयपीडिताः। प्राप्य तृप्ताः प्रतिष्ठन्ति धर्म्मः कोऽभ्यधिकस्ततः।
॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ किं तात परमं स्वर्ग्यं का ततः प्रीतिरुत्तमा। किं ततः परमैश्वर्य्यं ब्रूहि मे यदि पश्यसि।
॥ भीष्म उवाच ॥ यस्मिन् भयार्द्दितः सम्यक् क्षेमं विन्दत्यपि क्षणं। स स्वर्गजित्तमोऽस्माकं सत्यमेतद्ब्रवीमि ते। २८५५
त्वमेव प्रीतिमांस्तस्मात् कुरूणां कुरुसत्तम। भव राजा जय स्वर्गं सतो रक्षाऽसतो जहि।
अनु त्वां तात जीवन्तु सुहृदः साधुभिः सह। पर्ज्जन्यमिव भूतानि स्वादुद्रुममिव द्विजाः।
धृष्टं शूरं प्रहर्त्तारमनृशंसं जितेन्द्रियं। वत्सलं संविभक्तारमुपजीवन्ति तं नराः।
इति श्रीमहाभारते शान्तिपर्व्वणि राजधर्म्मानुशासनपर्व्वणि पञ्चसप्ततोऽध्यायः॥ ७५॥
॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ स्वकर्म्मण्यपरे युक्तास्तथैवान्ये विकर्म्मणि। तेषां विशेषमाचक्ष्व ब्राह्मणानां पितामह।
॥ भीष्म उवाच ॥ विद्यालक्षणसम्पन्नाः सर्व्वत्र समदर्शिनः। एते ब्रह्मसमा राजन् ब्राह्मणाः परिकीर्त्तिताः। २८७०
ऋग्यजुःसामसम्पन्नाः स्वेषु कर्म्मस्ववस्थिताः। एते देवसमा राजन् ब्राह्मणानां भवन्त्युत।
जन्मकर्म्मविहीना ये कदर्य्या ब्रह्मबन्धवः। एते शूद्रसमा राजन् ब्राह्मणानां भवन्त्युत।
अश्रोत्रियाः सर्व्व एव सर्व्वे चानाहिताग्नयः। तान् सर्व्वान् धार्म्मिको राजा बलिं विष्टिञ्च कारयेत्।
आङ्गायका देवलका नक्षत्रग्रामयाजकाः। एते ब्राह्मणचाण्डाला महापथिकपञ्चमाः।
ऋत्विक् पुरोहितो मन्त्री दूतो वार्त्तानुकर्षकः। एते क्षत्रसमा राजन् ब्राह्मणानां भवन्त्युत। २८७५
अश्वारोहा गजारोहा रथिनोऽथ पदातयः। एते वैश्यसमा राजन् ब्राह्मणानां भवन्त्युत।
एतेभ्यो बलिमादद्याद्धीनकोषो महीपतिः। ऋते ब्रह्मसमेभ्यश्च देवकल्पेभ्य एव च।
अब्राह्मणानां वित्तस्य स्वामी राजेति वैदिकं। ब्राह्मणानाञ्च ये केचिद्विकर्म्मस्था भवन्त्युत।
विकर्म्मस्थाश्च नोपेक्ष्या विप्रा राज्ञा कथञ्चन। नियम्याः संविभाज्याश्च धर्म्मानुग्रहकारणात्।
यस्य स्म विषये राजन् स्तेनो भवति वै द्विजः। राज्ञ एवापराधन्तं मन्यन्ते तद्विदो जनाः। २८८०
अवृत्त्या यो भवेत् स्तेनो वेदवित् स्नातकस्तथा। राजन् स राज्ञा भर्त्तव्य इति वेदविदो विदुः।
स चेन्नोपनिवर्त्तेत कृतवृत्तिः परन्तप। ततो निर्व्वासनीयः स्यात् तस्माद्देशात् सबान्धवः।
इति श्रीमहाभारते शान्तिपर्व्वणि राजधर्म्मानुशासनपर्व्वणि षट्सप्ततोऽध्यायः॥ ७६॥
॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ केषां प्रभवते राजा वित्तस्य भरतर्षभ। कया च वृत्त्या वर्त्तेत तन्मे ब्रूहि पितामह।
॥ भीष्म उवाच ॥ अब्राह्मणानां वित्तस्य स्वामी राजेति वैदिकं। ब्राह्मणानाञ्च ये केचिद्विकर्म्मस्था भवन्त्युत।